

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás
külső szénutca Sikkház, 36. számmal.

Előfizetheti Kolozsvárt Stein János úr középüctei könyvkereskedésében, valamint a
szerkesztőségénél; vidékről minden postahivatalnál. Előfizetési díj félre 6 pf. évenként 3 pf.

Hirdetések 10 p. kr. beiktatási bélyeg díj,
s minden négyhasáb egy sor után 4 p. kr.-nak Stein kö-
zépüctei kereskedésbe beküldése mellett kiadnak.

TUDOMÁNYOS MŰVELŐDÉSÜNK NEMZETI IRÁNYA.

I.

Tudományos művelődésünk feladata azon hármasságban foglaltatik, hogy magunkat műveljük, hogy nemzetünk művelődését erélyesen munkáljuk, hogy az összes emberi-nem szellemi haladását eszközöljük. — E czélok elsőbbsége, ha általában lehetséges is volna azt csupán külön létesíteni, szellemi munkásságunkat az önzés szűk korlátai közé szorítván, annak inkább akadályul, mint előmozdítására szolgálva, magunkmívelése, a kívülrre való működés, és kölcsönös hatás nélkül lehetetlen lévén. — Tudományos művelődésünk fennírt második czélja, szellemi munkásságunknak a nemesh emberi kebelhez illő tágasb tért és gyakorlati munkakört nyit, magunkmívelésének legbiztosabb eszköze, s ahoz hasonló fontos és szoros kötelemeket foglal magában. — Az emberiség jelen műveltségi fokozatán, midőn minden magánosnak, minden nemzetnek ereje és önállása mindenekfelett szellemi kifejltségétől függ, úgy magunk, mint nemzetünk diszteljes fennállására legtöbbet magunk és nemzetünk szellemi fejlesztése által tehetünk. — Ez azon előny, melyet se sors viszonyai, se másoknak nyújtott jogtalan partfogolások megsemmisíteni nem képesek. — Nemzetünk művelődésének előmozdítása által készítünk továbbá minmagunk számára kedvező szellemi légkört, mely nélkül magunk műveltsége mellett is minden nemesebb minden kellemesebb szellemi élet élvezése lehetetlen, s szellemi munkásságunk egy elhagyatott templom setét zugában halálját szövő pók működéséhez hasonlítana. — Nemzeti művelődésünk fejlesztése által teszszük végül jóvá elődeink és minmagunk büns elmulasztását, midőn — habár ez irányban teljesen tétlenek nem voltunk — annyit mindazáltal, mennyit tennünk lehetett és kellett, nem tettünk.

A közelebbi idők nemcsak intézményeinket, hanem kebleinket, különösen a gyengébbek kebleit, nem kissé rendítették meg, s kétségön kívül nem hiányzanak, ha bár kevesen, kik az alsó néposztály felszabadulásával azon kötelemektől is feloldozottnak érzik magokat, melyek

a polgári jogok egyenlősége mellett is, a vagyonosabb, magasabb, a műveltebb polgári helyzethez csatolva; kik az anyagi érdekek megszüntével a honfi és erkölcs közös köteleit is szívesen megszüntnek tekintenek. — Mi ez emberkéket a legnemtelenebb keblű, legrosszabb fejű és máju veszélyes politikusoknak tartjuk, kik a társadalom házainak átnyúló erkölcsi köteleket is szétépítik, s a gyengét legnemesebb gyámolatól, az erőst legerősebb támasztól megfosztani készek volnának; mi meg vagyunk győződve, hogy most, midőn a nemzet legszámosabb, legszegényebb része megszűnt a hatalmas, a kisebb résznek alattvalója lenni, most jött el legalkalmasabb ideje, most állott be legsürgetőbb szüksége, hogy a kisebb, vagyonosabb, műveltebb rész, a számosabbnak, a szegényebbnek és műveltelenebbnek mint oktatója, mint nevelője lépjen fel; hogy az érdekek ellentéte salárendeltség helyett, szellemi fejlettség, erkölcsi érzet és érdekegység erősítse meg a nemzetet a sors viszonyaihoz hordozására. Mi végül az egész emberiném kifejlésére való hatásunkat illeti, kétségen kívül, ez is művelődésünk lelkiismeretes feladata, magasos végcélja; de a mellett, hogy ez távolabb köteleket foglal magában, ez irányban hatásunkat, műveltségünk ellentállása, népességünk csekély száma, és földrajzi helyzetünk egyiránt korlátozják, s itt nem annyira az irányadás, mint a helyes irányban magunkra való alkalmazása áll előttünk.

A mondottakból világos, miként tudományos művelődésünk főbb és közelebbi czélja magunk és nemzetünk művelődésének erélyes munkálásában foglaltatik. E munkásság, e törekvés, nálunk is, kétségen kívül nem a közelebbi évek, sőt nem a közelebből elenyészett századok szüleménye, s annak bizonyossággal, hogy nemzetünk minden más polgárosulásra törekvő nemzetek hasonlatára, a műveltelenebb, a szilajabb anyagi és szellemi erővel szerzett tért, műveltebb munkássága és tudományos műveltségével kívánta biztosítani, tudományos művelődésünk sok százados történelmét mutathatjuk fel. — A szellemi munkásság azonban valamint másult, úgy nálunk is, később, jelesen a múlt század vége felé vett elhatározott nemzeti irányt. — Alkotmányos, társadalmi mozgalmak

adák az első lökést, mint a nap jöttevő világa felülről, a társadalom felső rétegeiből szállva lefelé és nem mint a romboló tűz, alulról emelkedve fel. A gyenge mozgalom azonban a kezdet küszöbén a maecenasok pártfogása s a tudomány bókjainál állapodván meg, az alkotmányos élénkség megszüntével újabb pangásba hanyatlott, hogy hasonló erőktől serkentve a jelen század második évtizedében, szebb, tartósabb s hinni akarjuk, soha el nem enyésző elevenségre ébredjen; hogy nemzeti irodalmat alkosson, mely a közelebbi évek viszonyait diadal-maskodva, szellemi és erkölcsi művelődésünk bárha nem egyedüli, mindazonáltal önálló s a jelen viszonyok között irányadó tényezőjévé vált.

A fennebbiek szerint létező irodalmunk sokrészbeni jelességét, nagyszerű fontosságát elismerve, mind e mellett bevallani vagyunk kénytelenek, mikint az a kezdet, az egyoldalúság stadiumán túl még alig emelkedett; mikint a szép és időszaki s a honismertető irodalom körleit még alig lépve át, messze van attól, hogy nyelvünk, nemzetiségünk, hogy tudományos művelődésünk erőteljes és rendületlen fentartója és hordozója legyen.

E végett ugyanis nem az irodalom egyes ágára, hanem az egyetemes tudományos irodalomra van szükség, hogy annak briareusi karjaitól hordoztatva nyelvünk, nemzetiségünk és avval együtt magunk, más műveltebb nemzetekhez emelkedhessünk. S vajjon irodalmunk egyoldalúsága? mely szerint a komoly és alapos vizsgálódás és higgadt elhatározás helyett, az érzelem és képzelet sugallatait elfogadni s követni vagyunk hajlandóbbak; s megfordítva, vajjon jellemünk ez egyoldalúságának szellemi munkásságunk kiválólag szépirodalmi irányba nem nyújtott-e kellenitől több táplálékot, nem szolgált-e annak tovább fejlesztésére? Vagy talán mindez nem egyoldalúság, hanem az idő és dolgok kezdete nálunk éppen egy, mint másutt?

Álljon a dolog bármikint, annyi kétségtelenül igaz, hogy nemzeti kifejtésünk nem az irodalom egyes ága, hanem az összes tudományos munkásság szükséges, mely csak úgy hathat a nemzetre, ha maga is nemzeti irányt kö-

EGY PARKBAN.

Egy jó embernek nyári palotája
Büszkén tekinte a völgy távolára
Szép volt a lak erkély s oszlopsorával,
Gazdag kertjével, Flora templomával.
Virágágyak valának szerte hintve,
Oda tapadt a szem bájszinekre,
Karesu fenyők, illatos borostyánok
Mosolyogtak tükrében a kert tavának.

Az utporán átsurrant játsz szellet
Gyakran süsög a kert bokrai mellett,
S vidámabb lesz mindenkor itten járva,
Bájjaltat vesz lengeteg szárnyára.

Vándor megállj! megállj! mit érze lelked?
A fényes sors kényelmét irigyelted?
Fényit fényre halmoz egyért a szerencse
És százat ott hagy kin s nyomorba esve!

De oh ne szánd a fényt a hon fiától,
Mégvalik ő sorsától, vagyonától,
S nem sokat hajt magára az életre,
Midőn szükség van áldozatra teltre!

Tekints tekints e nyári palotára
Elköltözött belőle nagy gazdája,
Kertjét, lakát, ott hagyta — a hazának
Erdélyország dicső Múzeumának.

ZÖNDI.

TERMÉSZETRAJZI CZIKKEK.

Mutatvány Erdély t. r. ismertetésének bevezetéséből.

(Folytatás.)

A hírneves Borszék fekszik az erdélyi Kárpátok éjszakkelti hegyláncolatának egy kies bérceztöbbségben a keleti hossz. 43° 20' és az éjszaki szélesség 46° 51' fokai s percek között. Magassága a tenger színe felett 2400 láb. Az innen éjszakyugotra 4 órai távra fekvő Bélbör pedig, mely sanyu vízenek jóságára a borszékivél mindig vetekedik, bőségére nézt azonban emezét jóval fölülmulja. 3650 lábnyira emelkedett az Ocean felszínétől; következtül Erdély legmagasabb fekvő lakóhelye. Borszéknek nyugoti hegységei magasabbak a keletiéknél, déli csúcsai pedig legmagasabbra tornyosultak, például: a Közrész meghaladja a 3800 lábat. Ama völgyület, melyben a hírhedt borviz-források felbuzognak, délkörirányban nyúlik a borpatakig, mely egy földalatti boltíven átrohanna siet a kis Beszterce folyóval egyesülni. Ki Borszéken legalább egyszer nem nyaralt, fogalma se lehet ama roppant légmértéki változatról, mely itt csaknem naponként előfordul. Hihetetlen gyorsasággal száll alá a hőmérő higánya, ha a nap a felhők vagy hegyek mögé rejté magát; például: sokszor déltáj a 28-ik fokra is felhág, míg estele az 5-iket se éri el, s néha még juniusi reggeleken is a fűrdő körz hegyek csúcsai hólepellet borítva, mint az tavaly is történt. Az 1851 és 56-ik évi fűrdőszak alatt a napi hőmérsék középoka a következő volt: Reggel 8°, délbe 17°, este 6°, tehát átlagosan 10 foknyi hőség, mi nyári időszakban valóban nagyon is csekély.

Egy hő nap estején legistább a körleg, az égboltja vagy is a főnlég sötét kékszínd, melyen át a csillagok szikrázóbb fényt lövellenek, a légkör telve van az ismeretes kárpáti ma-

gyar balzam illatjával, s ekkor az egész látkör egy szelid olasz éjnek legkellemesebb hasonlása.

Borszék földtani viszonyai.

E fűrdő földismeit közpödménye, mint általában minden földi völgyeké, nagyon is egyszerű. A kárpáti hegységek Borszék vidékét képző láncolatának közte csillámpalából Glimmerschifer áll, melyben egy óriás-tömegű ösmészkö van beékelve. E roppant terjű mészkő kezdődik Bélbörön túl, s végződik a borszéki zúzomalom irányában, mit a szirt oldalába közelebből vágott lejtős úton legistább észlelhetni. Délkelet felől pedig egész Tölgyesig terjed, — tehát egy nagy egyenlő vetes sokszor van delejvaskő-jegeczekkel kiverve, s még többször átmegegyen az ugynevezett fagyapalába (Talkschiefer), midőn a csillámpalát helyettesíti. (Lásd 1. 2. 3-dik számú közzeteket). Minthogy az egész vidék főközpödménye csillámpalából áll; tehát minden más kőzetek csak mint alárendelt fekvények szorultak az említett palába.

A borszéki ösmészkönek szövete (Structur) nagyon is sajátos. Ugyanis abban gyakran csillámot és talkot (szénasavas keserő) véve fel, palászdövet vé valik (1. a 4. és 5. számú). E körülményből majd alább könnyen ki lesz magyarázható a borviznek keserőleg tartalma. E területen a dolomit se ritka, (Bélbörnél) mégpedig néha gypsztartalommal. Ugyanitt jön elő a zölkő és syenit is, de csak jelentéktelen mennyiségben. Nagyon gyakori, különösen a határszéli hegységeken a kárpáti mész és fővenyő. Ujabb buvárlatok nyomán kiderült, miként a havasi vagy kárpáti mészkő, melyből Svájc, Tirol- és hazánk leggyönyörűbb sziklafalazatai alkotva, az eddigelő meghatározott közpödményj csoportok közé be nem sorozható; hanem a kárpáti homokkővek együtt egy külön rendszert alkotnak, s legmegközelíthetőbbek a harmadlagi s kréta közpödmények közé lesznek betölthetők.

Nem hagyhatni említlenül még a gránit-tömeg hegységét, melyet Ditrón túl a hegyek oldalairól szüntelen hompölygő gránitdara (grus) már távolról oly annyira jeleny; továbbá külö-

vet. — Azért legyetek üdvözölve hazafiak, kik a tudomány idegen miveltének a honnali megismertetése szerény de üdvös feladatát teljesítitek, kik azokat népünk szükségéhez idomítottátok; kétszer és háromszor legyetek pedig üdvözölve, kik nemzeti irodalmunkat a tudomány különböző ágaiban a közügyeknek megfelelő saját nemzeti művekkel ajándékozzátok meg; mindezek felett pedig, kik nemzetünk tudományos művelődésére czél szerű nemzeti intézeteket és élettemplomokat alkottok. A hervadhatlan dicsőség, hogy nemzetünk szellemi kifejlésére legtöbbet tettetek, titeket illet. Hogy ne csak a szép és időszaki irodalom, hanem az összes tudományos és szellemi műveltség munkássága hassa által az egész nemzetet, s esz-közöljön üdvös elfoglaltat, szellemi emelkedést és jólétet a palotától a kunyhóig, a tudóstól le az egyszerű iparosig.

(Id. gr. TELEKI DOMOKOS.)

Ő CS. K. AP. FELSÉGÉNEK KÖRUTJA MAGYARORSZÁGBAN.

(Kivonatlag a „B. H.” után.)

Pest, május 20. Csak tegnapelőtt értesítették Vác város hatóságait arról, hogy ma délelőtt Császár Ő Felsége boldogító látogatását várhatják; s a 36 órai rövid időköz alatt, a város valóban ünnepies kinézetet nyert. Azon élő sötányhoz, mely a pályaudvartól a városhoz vezet, egy mesterséges csatlakozott magas árbocközből, mikről változtatva a császári, ausztriai, bajor s magyar zászlók lobogtak, s melyek egymással óriási galyfűzerek által voltak összekapcsolva. A házak valamennyien zászlókkal voltak díszítve; s mindenütt, hol Ő Felségének a város fölére kelle lépnie, mesterséges gyepek öveztek ki üdítőillataikat.

A pályaudvarnál balra a 6-dik vadász-zászlóaljnak egy százada, az összes tisztikarral, (melyhez a vácon lakó nyugdíjas tisztek is csatlakoztak), s a zenekarral, jobbra pedig a község képviselői, Réthy polgármesterrel élükön, a hivatalnokok stb. voltak felállítva.

11 óra felé a külön vonat a tarackok dörgése közt elrobogott, s Ő Felsége, Albert Főherceg Ő cs. k. Felsége s fényes környezet kíséretében, az örömtias tömeg közé lépett. Réthy polgármester Ő Felségét rövid magyar beszéddel üdvözölte.

Háromszoros viharos Éljen kísér-e a polgármester szavai, mire Ő cs. k. Apostoli Felsége hasonlóan magyar nyelven a hódolatot benső megleléddel elfogadni és Vác városát a császári kegyről biztosítani méltóztatott. Ő Felségének a pályaudvarból kiléptekor az általános viharos üdvözlés ismétlődött.

Az ut két szelén a város és környék lakosai s az izraelita község képviselői álltak. Mind ünnepi öltözetben s virágok vagy zászlókkal kezűben.

A legpompás látványt nyújtá a paraszt-banderium festői nemzeti öltözetében, a hartyáni jegyző vezetés alatt.

Hogy a csapatokat ne kelljen óráig a tropicus hőségben állani hagyni, Ő Felsége azok fölött tüstént szemlét tartani méltóztatott, és a sűrű nézőtömeg élénk részvétellel nézte a katonai látványt. Innen Ő Felsége a székesegyházba ment, melynek bemenete előtt a főm. püspök és az összes clerus várta. Ekkor a templomnak elláthatlan néptömeggel megtelt helyiségeiben hála-éneket emelkedett Ő Felsége szerencsés oda jöveleért, az éghez, s a még sokkal számosabb, künn álló tömeg néma áhítattal.

*) Ugy érezzük: Erdély örvend velünk, hírlapi téren látva ismét a nemes gróf nevét, ki a múlt évtizeden át annyi hűtással hordozta vallain publicistai irodalmunkat. Szerk.

hallgatá az orgonahangokat, melyek a csendes légen át hozzá elhatoltak.

Ő Felsége most szakadatlan éljenésektől kísérve a siket-némák intézetébe ment, s ott a vizsgáloterembe léptekor Lipóczy József növendék által rövid beszéddel üdvözöltetett. Láthatóan meghalva hallgatá Ő Felsége e szegény gyermek megszólítását, a női kézimunkákat, háló- és étoszobákat megsejlelni, s az ezen szegény gyermekekre vonatkozó összes részletekről szívélyes részvétellel tudakozódni méltóztatott. Ő Felsége ismételve kijelenté legmagasb megleléddését, s az intézet igazgatójának — hogy a növendékeknek némi örömet szerezzen — tüstént két-száz pfüt nyújtott át.

Még nagyobb részletességgel méltóztatott erre Ő Felsége az ügymenetet a szolgabírói hivatalnál, mind a politikai mind a törvénykezési ágazatot illetőleg, pontos vizsgálatnak alávetni, továbbá a szolgabíró-hivatal közelében fekvő börtönöket legmagasb megsejleléssre méltatni. Ezután következett a maga nemében valóban nagyszerű büntető-fogház. Ő Felsége szobáról szobára ment, s alig hisszük, hogy az egész intézetben valamely jelentékenyebb helyiség létezzék, mely a Császár élesen látó szemét kikerülte volna.

Ő Felsége a mindenütt talált renddel láthatólag meglelédve, a megsejlelt intézetek állapotai legmagasb meglelédését ismételt ízben nyilvánítani méltóztatott.

Fél két óra tájban Ő Felsége hosszasan tartó Éljenek közt külön vonaton ismét elhagyá a várost, a lakosok szívében e magas látogatás boldogító emlékét, és még csak azon egy ohajtást hagyva hátra, vajha a szeretett Uralkodót, Ő Felségének az egész országban imádozt Császárnének kíséretében, mielőbb körükbe visszatérni láthatnak.

A TAGOSÍTÁS MELLETT.

A tagosítás cél-okszerű hasznos üdvös voltáról és arról, hogy annak létesítése égető szükségletté növekedett az ország nyakára, már annyit írtak oly férfiak, kiknek árnyéka alá sem állhatok, hogy fölöslegesnek tartom ismét idézésével föllépni, s csak erkölcsi oldalalt ohajtom vázlatban bemutatni. Zajongva kiált a mezei-gazda, nincs pénz, nincs kost, nincs kenyér! Segélj meg Isten! adj ennünk. Nincs pénz! átkozott a falubíró, miért huz-von, az adót, a rovatokat csak ő veszi, maga zsebeit tömi vele. Mit tegyünk? honnan vegyünk pénzt? Pénz nélkül nem élhetünk. Egyre-másra növeljük a terhes adósságot, melynek árja előbb-utóbb elsodor, különösen a közepes és apróbb osztályát a birtokosoknak, mert a birtoktalan ha négy marhaskátösszeaggat, azokkal — részben annyit munkálódik, hogy szükségletei pótlásán felül akármennyi jut a koresmákba is, adója pedig csak 3 frt. s annak járuléka; de a birtokos cseledek gazda minden borodáját megadózza, s még eselédieinek álmát is megfizeti. Nem is lesz nekünk pénzünk egy ezred mulva sem, sem a helységben béke a lakosok és előjárók közt, valamint egymás közt sem, valameddig a tagosítás életbe nem léptik. Itt látom a tagosítás erkölcsi oldalának kifejlését. Eddigi gazdaszatunk a helység lakóit nyáron mint télen öszvetartotta, s noha tömérdek időt lop el a gazda az által, hogy reggeltől estvíg a határon bolyg szerteszét egyik földjétől a másikhoz, mégis talál oly órákat, a melyekben politizálni a koresmákban öszvejön. Ha pedig egy esős nap áll elő, már akkor minden munka minden kéz megáll, pihen, mert nincs mit, nincs hol dolgozzék, holott egy tagosított birtokoska minden percében, az időnek akármely részében munkát tud adni. Hát még mennyi tekerő juh-barompásztor sat. rekesztetnek el a korbelység iskolájától, melybe még a liba-örzés mellett beigtattatik, hogy azután börtönökbe népesít-

senek. Tagosítatlan birtoku helységekben, — ha az eső harmadnapig hullott, — már oda a reménység, mert a vize-nyös földre vetett öszvetés vész, tavaszvetéshez hozzá se férhetni, a széna elszórt, a sarju lábán maradt, a takarodás csak Isten átká; a gazda már most — mivel egyebet nem tehet — béul a koresmába; iszik bujában, után megy neje, őt leülteti, együtt isznak; gyermekei meg éheznek, hívják őket haza, azokat megverik, s azok nem mernek hinni, szomszédjukhoz bódorognak: minden helységben van faczirok szállása, de ott nem ingyen adják a tanítást, a növendékek lopnak hazul vagy akárhonnán; a mit kaphatnak ellopják. Menjünk tovább: a lerészegedett családapák, gazdák panaszkodni kezdenek a rosz termésről, szükvilágról, pénzhányról, s meghatározzák végre: hogy az ország bizony pénz nélkül is fennállhatna, s az adót vagy járulékait csak a falusi előjáróság zsebeli el, ez köztük békéltetést, zavart, viszáldást, rosz irányt terjeszt, áraszt. Csekély véleményem szerint a köz-igazgatás békés állásának az ország csendességének fennmaradása szint-ly szükségesképp igényli a tagosítást, mint a népek vagyonyosodásában és erkölcsiségben előhaladása. Legyen elvonva a mezei gazdáknak figyelme a tudakosság teréről, legyen munkába merülve teste lelke, hogy mindkettőben gazdagodjék, mert bizony elbukunk a göröngyös pályán: nem az a kor éltet bennünket, a mit a történetek könyvéből olvasunk, vagy a költők varázsa-tolla vissza idézget. Tagosítás kell, hogy vonjon félre a régi modortól, s teremtsen pénzt számunkra, mert pénz nélkül mire se meheünk; de pénzzel állíthatunk iskolákat, javíthatunk gazdaszatunkon sat. Hát még az erkölcselentendő határ prédálások, borozda-elvágások mind eltűnnének: szóval ne jusson annyi pazarolni való idő a koresmákra politizálásra, alvásra, lopásra, pásztorkodásokra, veszekedés, verkedésre, adósság-rakásra. Az érdekek külön szempontban legyenek elkülönítve.

Több okot lehetne felhozni; de remélem, avatottabb s kevésbé elfoglalt ügybarát tola máskint fogja azt előterjeszteni; mert bizony szükséges a sietés. „Saguntum perit.”

MEZŐSÉGI.

Torda. Máj. 15. 1857. E hó 10-kén Ujtorda határa kaszáli részéről mintegy 50 darab marhat hoztak be a határ-
bírák két cs. kir. csendőrségségével, kik között két aajtóni legény is ballagott öszvelánczolt kezekkel. Elkövetett tényök — mint megtudók az — vala: hogy régi bünszokasukat nem feledhetve, marhaikat — mint eddigi években is fennemlített határ tilos részében kívánták legeltetni, mit a határ-
bírák utasításuk értelmében beakartak hajtani, de vitéségökben bizva, Ajtón hosszú-haju hósei feltámadtak, egy határ-
bíró kezét hosszú bottal keményen megsérteték, sőt csendőri kézbejövételre se kívánták magokat megadni, míg lövés nem történt. Ekkor kettő capitulált, egy elfutott, golyó által megrogált czondrájával; de hisszük bár mint fut is, a törvény hosszú keze utoléri őt.

Minden behajított darab marháért 13 östűt krajczárt kellett fizetni, mi hajtó és akolpénz volt. A kárt kibecsülte meg, s a tulajdonosok kezökhöz kapták-e annak árát (?), erről semmit se tudunk, mert az inspector és határ-
bírák nem szokták ezt a birtokosoknak tudtára adni. Ők felveszik a hajtópénzt s az az övék, — senkinek se

nösen a borszéki temető fölötti vakító fehérségű kavicsot, mely az üveggyártás mulhatlan tökélléke.

Borszék legfestőibb szirtcsoportozatait azonban a mésznek legújabb képződménye, az ugynevezett mésztaff alkotja. Mikor a természetnek e regényes omladványait, (melyek a tölgyesi út baloldalán az üveggyáron való mintegy negyedórányi távolsá szemlélhetők) legelőször megpillantám, önként felmerültek emlékenben Peru s Bolíviában mai napig fennmaradt cyclop óriás falazat romjainak bámulandó képei. E réteges képződményű új mésztaff felülről halmazai közt rejlik a medve- és jégbarlang, Borszéknek kitűnően érdekes két természeti ritkasága.

Az elsőnek előcsarnokát 10 ölnyi hosszú szirtnyílár képezi, melynek 8 ol magas meredek falai közt alig van néha 2 lábnyi tér, s melynek alzatát lópanaszoktól ruganyos pásztinja párnázza be. A nap sugarai alig hatolhatnak be déltájt egy pár percnyi időre, máskor mindig alkonyat van e szük sziklavölgyben, melynek kísértetességét a hűvös és nedves lég még inkább emeli. E rémteljes folyosó végzúgában ásitó a térs medvebarlang szádaja, melyben a monda szerint telenként egy pár medve szállásol.

(Folyt. követt.)

EPERFA-NEVELÉS ÉS SELYEMTERMELÉS.

(Folytatás.)

1790-ben május 7-ről hasonló tudósítás érkezik a kolozsvári tanácstól is, mely szerint néhány ezer darab eperfák ültettek ugyan ottan s több mag is vettették el: de a két utóbbi kemény tél miatt kevesen nőttek meg. Selyembogar ilten senkitől nem neveltetik, mert a kolozsváriak részszert kereskedés, részszert földművelés és szőlőművelésből élnek, s ugylátszik minden idejök a selyembogarak ápolására.

1791-ben Galarattinak az erdélyi hazafiság a rendek javallatára megadatott; de az előre kívánt 10,000 ft nekik az ország pénztárából nem: ellenben 1792-ben május 26-án megengedte a kir. kormány, hogy saját gyárában 25, 30 leányt, a Teréz árva-házból étel és köntös mellett alkalmazhasson, mihez az árva-ház minden gyermekért évenként még 30 forintot adott.

1792-ben a szászvárosi tanácstól küldött azon tudósítást,

hogy eperfák ugyan vagynak ottan használhatók, de a selyemtermeléshez senki se akar közdeni, tudomásul veszi a királyi kormány.

1792-ben szeptember 1-jén azért folyomodik a királyi kormány a felséghez, hogy az ország rendjeitől boldog emlékü király és császár II-dik Leopold számára ajánlott koronai ajándék, melyet ő felsége a törökháboruban elnyomordtak segedelmére rendelt, inkább más közczelokra, milyeneket többeket felemlit s ezek között jutalmazást azo-
nak is, kik az eperlanvelést és selyembogar tenyésztést elősegelenék: s 1792-ben november 7-kén a felség ezen 10,000 aranyat a selyemnek jobb nevelésére és az eperfa növelésére fordítatni rendeli; de előbb egy javallatot kíván arról, hogy az ország körülményeihez képest, hogy lehetne használna és úgy kezelni a selyemtermelést Erdélyben, hogy ez által különösen a szegényebb néposztálynak a keresetre alkalom szolgáltatnék.

1792-ben november 27-kén egy új javallatot kíván a királyi kormány erre nézve Galarattitól, s az ő véleménye a következő volt.

1. A selyemmelésről 1785-ben kinyomott utasítása ismét német, magyar és oláhnyelven kinyomatva, annyi példányban küldessék a megyéknek és tanácsoknak, hogy minden faluban legalább a pap és bíró egyet-egyet kaphassanak, s ezeknek köteleességgül szabatkék, hogy a népet mind a selyemtermelésről, mind pedig az eperfa kezeléséről és hasznáról utasítsák.

2. Azoknak, kik az eperfának szorgalmas ültetésében ki-
tűntetik magokat, jutalmak adathatának, azokra pedig, kik ezt elhanyagolják, olykor testbeli büntetés is szabathaték? egy-
szermind figyelnek a kerületi hivatalnokok s a királyi kormányt az ültetés előmeneteléről tudósítanak.

3. Igéri Galaratti, hogy Erdély népének magot és eper-
növényt ingyen fog adni, a selyembogar-tojást veszi ő maga is.

4. Mivel ő egészen a haza javának áldozza magát s egy-
gyárt állított, mely neki nemcsak 61,000 frtjába került, de szint-
semmivé is teszi, hogy ennek emelésére, mely egy motó-
lő intézetből, egy nagyszabású festésből és különböző gépek-
ből, 24 szöveszkéből, melyen mindenféle tafoa és atlasz-sző-
vetek készülnek — áll — 10, 12 ezer forint kölcsönöztessek.

1793-ban ápril 19-kén 10,000 frtos kamatos kölcsön iránt
head Galaratti legfelsőbb helyre is egy kérést, melyben egye-

bek között megemlíti, hogy a törökháboru kitörésekor egy év alatt 1000 font hazai gubót váltott be.

Azonban egy más tervet követ a királyi kormány, midőn 1793-ban január 26-kán azon ajánlatot adja a tudományi bizott-
mánynak, hogy egy vegytani iskola felállításáról adná véle-
ményét.

Csak hamar ez után 1793-ban márczius 16-kán felterjesz-
ti a királyi kormány legfelsőbb helyre, a vegytani iskoláról Za-
latán bányasztanácsos és főfelügyelő Reichenstein Müller Fer-
rencz tervét és egy más hasonló tervét zalatnai bányász orvos
és physicus Etienne Andrásnak és a tudományi bizottmánynak,
mely utolsót maga a kir. kormány is pártol. Csak Soterius Mi-
hály javajla egy külön véleményben, hogy a koronázási aján-
dékknak egy harmada, melyet a szász nemzet adott, a termé-
szettan és erőműnek egy tisztek emeltessék Szebenben az evan-
gel. gymnasiumban, a művészek és kézművesek számára. Felter-
jeszti a királyi kormány Galarattinak is fennebbi javallatát, de
kölcsonkérését nem ajánlja, hanem a mi a vegytani iskoláról
fennmarad, azt a selyemtermelésre fordíthatónak véli; Erdély-
nek lakói pedig ismét az eperfának és selyemtermelésnek haszná-
ról világitassanak fel, és azok, kik ebben kitűnnek, jutal-
maztassanak. Ezen módon a legzadagabb segítség, melyet az
1792-ki november 7 diki udvari rendelet ezen iparágna szánt
vala, töle elvonatott.

1793-ban július 31-kén 2589 szám alatt kelt udvari ren-
delet által megjegyeztetik, hogy a közhasznú intézetre szánt
45,000 frt kamajja haszonhajtóbban fordíthatott volna, ha ab-
ból a selmezi bányász-tanodában segédjikk állíttatnak volna;
mindazáltal megengedtetik, hogy a javallott vegytani intézet a
kolozsvári lyceumban felállíttassék, az ettől fennmaradó pénz-
nek az eperpanvelésre és selyemtermelésre pedig elválasztása
a vegytani intézet felállítását elhalasztatik.

Midőn később 1794-ben szeptember 19-kén a kincstári és
kereskedési országos bizottmány azon figyelemzetést tette, hogy
Galaratti maga fizetését és ül atányát, nem a maga gyárért
hanem az eperlanvelés és selyemtenyészésért kapta, s a kirá-
lyi kormánynak lesz vala köteleesség teljesítésért szorítani, o-
tober 2-kán 1794-ben ezen megjegyzés feltevéteit.

(Folytatjuk.)

att.

felelnek érte. A birtokos—ha észre nem veszi kárát ek-
kor s meg nem becsüli—bánkódják kaszáláskor.

Legközelebből történt itt egy nevezetes becsü, el
nem mellőzhetjük hogy ne tudassuk. A már említettük só-
aknába vezető alagút számára a cs. kir. kincstár szőlő-
hegyek aljából, töröküzaföldekből, telkekből vásárolt és
vásárolt egyezési útján. V. L. birtokos Behtlen nevű szőlő-
lője aljából egy □ ölet 3 ezüst forintot hagyott. A bizott-
mány 2 főt és 30 krajczárt ígért érte s midőn szerző-
désre nem léphettek, birtokos bele-egyezésén kívül be-
csüt-rendelt az illetőség és egy □ ölet becsülték 1 ezüst
forintra. *) Mi ezt nem gáncsoljuk, de azt ki kell még is
mondanunk, hogy a ki nem gazda, nem szőlőmivelő, nem
gyümölcsenyésző, életében egy szőlőfát nem ültetett,
nem ismeri a gyümölcs fajtait, szóval ily ügyhöz nem értő
— becsüs nem lehet. **) Kárt okoz járatlansága miatt a
birtokosnak, átkot von az ügyre, magára és maradékára,
s hitelét megrendíti azon bizottmányoknak, ki elsőbb ma-
gassabb árt ígért, mint bizonyosan nem teszen, ha jobb be-
látása szerint becsüt nem ismeri.

R. L.

A radnóti kerületből. (Az áradat nyomai, vízszabá-
lyozás szüksége, az amnestia hatása.) — A K. Közlöny
ugy járt, mint az az éretnes leány, ki a véres veríték-
kel lefolyt köznapok után, — egyszerű házukat, a mint
lehetett rendezve, s kapujuk előtt is seprve — vasárna-
pi köntösét, a milyen a háztól kiltet, felöltve, egyedül
ment a szentegyház felé, s bárha némely kancsal szem
irigy tekintetet vetett utána, — útközben csak hamar
a jók közül többen csatlakozva hozzá, egy szép ko-
szorú formáló díszmenetné vált a szent célra törekedők
száma, a mig a valódi jó remény fokához — az Isten há-
zához siettek. — Így a Közlöny is egyedül indult meg
nemes célja felé, s a jó szándékot méltányolók száma
— a levelezők, — minden nap szaporodik, én is — bár-
ha mint koros ember, nem érhetek a többivel — legalább
egynehány lépésre kísérem a t. szerkesztőség engedel-
méből igénytelen soraimmal, ezen díszes gyülekezett.

Tehát minthogy az időben élünk, — elsőben is a kö-
zelebb lefolyt eső idő következtéről írok.

Itt is, mint egybeült e hon folyói, — a Maros kiá-
radván, a réteket sok helyt egy eliszapolta, hogy a mig
egy más áradás le nem mossa, — kivált ha még több isza-
pot nem rak rá, — három évig alig lesz kaszálható; a víz
útjába esett vetéseket elmosta, némely helyt a kiáradt Ma-
ros vize, más helyt a hegyes vidékekről lefolyt víz, a
medres helyekből ki nem folyhatva, s le se csapolhatva,
álló tavat formált, s ott a szép zöld vetés elenyészve, az
álló víz miatt tavaszi magvetésnek sem használni az
adókules első osztályába tett földet, mely gyakori kiá-
radásnak egyfelől a Maros vize tekervényes folyása, más-
felől a malomgátak az okai; annyira, hogy a mig a
Maros nem regulázódik, s a malomok gőzzel nem hajtva-
nak, a Maros vidékén levő szántó, és kaszáló helyek a
viz gyakori kiáradásának ki levén téve, az adó kulcsaúl
felvett osztályokból az 1-ső osztályba a nép nagy meg-
károsítása nélkül nem számíthatók — s ha mégis a szerint
kell a már is nagyra nőtt földadót, s a földmivelő meg-
drágult napszámot fizetni; a marha, és természetnyek
ára szerfeletti leszállásával, — a feldicsért maros-vidéki
föld mellett, — rajtuk is be fog telni, hogy aranyos hin-
tónak rongyos a kocsisa.

A Maros kanyargó folyása miatt, a tutajok a ber-
kekbe vagy a Marostól messze helyekre kivetítvén, a
tutajos gazdák nagy költséggel voltak kénytelenek a tutaj
fákat a Marosba szálszálanként visszahordatni; a mely kár,
ha a Maros folyó regulázva lenne, ily nagy mértékben
bizonyosan nem történt volna. — Tehát a Maros folyama
rendezése hová hamarabb hajlandó.

Tudósításomat eddig írom, midőn megjött az ohaj-
tott amnestia, ezen minden honfi szívét felvillanyo-
zó, s az alattvalók lelkes hódolatát teljes erővel a trón-
hoz ragadó szóban annyi a betű, mint ezen szóban
szereket, mely az emberiségnek egy olyan palladiuma,
a mely nélkül a föld a szenvedésnek egy kietlen pusztája
lenne. — Az amnestia, mely áldott napként a pompás
épületekbe éppen úgy szórja jótévk sugarait, mint a
legegyszerűbb szegény kunyhóba; a status nagy embe-
reitől az utolsó honpolgárig mindeneknek szívében
hálás érzelmeket ébreszt fel.

Az Isten áldja meg legkegyelmesebb Felsőes dicső
királyunkat, Felsőes Asszonyunkkal együtt hosszú élet-
tel, és megelégedéssel, hogy Ő Felsőes több nemes tet-
tekkal ékesíthessék a királyszéket, a melyek annak
dicsőségére, s hű alattvalóinak boldogítására váljanak!!

R. S.

KOLOZSVÁRI NAPLÓ.

* Azon küldöttségi tagok, a kika legmagasb császári kör-
ut budapestirol tovább folytatásának tíz egész nappal hátrabitétele

*) Ebből az a tanulság, hogy közszéla jobb kiegyezked-
ni, mint szűkmalkoskodván többet veszteni.
Szerk.
**) Ahoz nem értő ellen a tulajdonos előre tehet kifogást.
Szerk.

miatt városunkba visszatértek volt, ismét elutazának N. Váradra,
hol éppen a holnap napon lesznek szerencsések Ő cs. k. Apost.
Felsőesének alattvalói hódolatukat bemutatni, a midőn reméljük,
a nagyszívű Uralkodó reánk, erdélyiekre is, legkegyelmesebb
figyelmét méltóztatand kiterjesztjen.

— E perczben Bécsből vett levélből értesülünk, miszerint
Draut Károly és Fould urak nevezetűek ki a hitelintézet brassói
fiókja aligazgatóinak. Reményünk ugyan Kolozsvárra is egy al-
igazgatót, de valami nagyszerű dolgot nem sejtethetünk ré-
szünkre.

* Rég óta meg van írva, hogy: „a futás hasznos, de rut-
dolog;” — már pedig mi nagyon szeretjük a szépet, azért en-
gedelmet „instálunk” az olvasótól, hogy magunkon erőszakot
tenni nem akarván, mult vasárnap nem jelentünk meg a sétáló-
ren, megbámulni azt a gyorsfutót, a ki ott alá s fel nyargalt, s
így nem is jelent eljük, hogy miképpen produkálta legyen ma-
gát. Ennél sokkal érdekesebbek voltak a nemzeti színházban
ugyanazon nap estjén Heinrich Mór nagy láttani és termé-
szetani mulatványai, melyeket 3 szabaszban agioscoppájával ren-
dezett, s melyek a közönség tetszésével találkoztak. Különösen
kedves látványul szolgált úrlich Svaizban nappal, éjjel pedig
világított ablakokkal, meg a pástori kunyhó Brienznél, mint szin-
tén a Jupiter temploma, a láttani szín- és vonaljáték sít.

* Rég óta nem érinté keblünket oly fájdalmasan gyászhir,
mint az, melylyel a pesti lapok Beóthy László folyó hó
20 d.án Pesten történt halálát jelentik. Irodalmunk benne leg-
tehetségesebb humoristáinak egyikét, s pályatársai egy nemeslelkű
barátot veszítettek, kit szeretelműlő gyöngeségei mellett ártalan
jó lélek jellemzett. Utolsó perczét illetőleg egy barátunktól
Pestől következő tudósítást vettünk f. h. 21 ről: Szegény Be-
óthy vasárnap délből láttam utolszor. Már akkor azt mondta,
mintha látta maga előtt a halált. Tegnap d. u. halt meg. A leg-
nagyobb lélekjelenlétet és nyugalmat tanúsította utolsó perczig.
Kik körülte álltak, mondják, utolsó szavai voltak: „beh szép
az élet, beh szép a csalóánydal, beh szeretnék még élni!” —
Szegény magyar Edgar Poë, kit a nyomor megtört, nyugodja-
nak poraid békén!

* Az utólevél-rendszer megszüntetéséből folyó bejelentési
rendszer szabályozását illetőleg az erdélyi cs. k. helytartóság
elnökségétől Kolozsvár városára nézve egy hirdetés olvasható,
melyben utasítás adatik az iránt, hogy a ház tulajdonosa, felü-
gyelője, gondnoka vagy bármi néven nevezendő kezelője mihez
tartsa magát új lakó beköltözése esetében, a mi a cs. k. rendő-
rigazgatóságnál büntetés terhe alatt bejelentendő. A 14 §-ból
álló hirdetés sokkal terjedelmesebb, hogysen itten közölhetnők;
legyen tehát elég arra városunk lakóit, mint a kiket az közelebb-
ről érdekel, egyszerűen figyelmeztetni. Egyszersmind alkalmat
veszünk magunknak városunk tanácsát tisztelettel felkérni, misze-
rint hasonló közzétételeket szerkesztőségünkhez mindig egy pél
dányban megküldeni sziveskedjék, hogy azokra a közfigyelmet
mindannyiszor felhívassuk.

* Folyó hó 20-dikán éjjel Sárkány helysége fölött bor-
zasztó vihar törvén ki, a lecsapó villám következtében 90 ház
lett hamuá. Ismét számos család jutott hát koldusbotra. Mint a
„Kronst. Ztg.” írja Brassóban azonnal adakozás nyitott a sze-
rencsétlenek gyors fölségelésére.

* Felső-Ipoly környékéről írják a P. L.-nak: Mint tudva
van, erdélyi püspök, Ha ynald Lajos ő nagyméltósága szé-
chenyi széklet. Legközelebből értesíté Széchenyi-Község elő-
járóságát, hogy ezelszerű tanítás és nevelés előmozdítása vé-
gett, kárpótlási papírokból 2000 pfítot ad azon föltét mellett,
hogy e szép cél elérésére a község hasonló összeggel járuljon.
A község e nemes példának és felhívásnak megfelelő áldozat-
készséggel elegetett.

* Az „Oest. Corr.” írja Bécsből május 18-ról: Az 1856.
oct. 14-én kibocsátott es. nyilparancsnak megrendeltem, hogy
Magyarországban a telekadó az 1857 közigazgatási évre, az
ideiglenes telekkönyvezésnek községenkénti felszólalások útján
kitudott tisztá jövedelmére vetessék ki. A telekadó-járandóság-
nak ezáltal előidézt növekedése, a földterhermentesítés és or-
szágos megkivánságok adópótlékának emelkedését is ered-
ményezte. Ő cs. k. Ap. Felsőes azon legkegyelmesebb szándék-
ból, hogy az adó fizetőkön könnyítsen, az adópót-
lékek leszállítását közelebből megrendelni méltó-
ztatott; e szerint a földterhermentesítési pótlé-
kek 3 kr, az országos szükségletek adópótlé ka-
pedig 1 kr-rel s így mindkettőre nézve az adópót-
lék mind forint után az 1856/7 közigazgatási
évre 4 kr-rel leszállított. A hatóságok és pénztár-
nak meghagyatott, hogy a jelen közigazgatási év második felé-
ben az adópótlékek ezen leszállított mérték szerint hajtassanak
be, és hogy az első felében az előbbi magasb (most már 1856.
nov. 1-től kezdve a fenérintett számokra leszállítandó) szab-
at szerint már befizetett öszletek, ezen adópótlékeknek a két utó-
bí évenygyben eszközözendő beszedésekor megfelelőleg kiegyen-
lítettessenek.

Rendelete

a belügyminiszteriumnak és hadseregi főparancsnokságnak 1857.
ápril 27-ről, mely által az állami forrásokból jóváhagyott lóte-
nyészési jutalmak iránti határozományok megpillantának.

Hatályos a következő koronaországokban: Alsó- és Felső-
Ausztria, Salzburg, Tirol és Vorarlberg, Styria, Karantán, Ten-
gerpartinék Triesttel, Magyarországnak, Horvát és Tótország, Vaj-
daság a Bánsággal, Csehország, Morvaország, Szilézia, Galiczia,
Krakkó, Bukovina és Erdély.

Hogy a kisebb lótenyésztők lovaik gondos tartása, ápolása
és kiemelésére serkentessék, s különösen a célból, hogy az
országos lótenyésztés emelésére és javítására tökéletesen alkal-
mas anyalóbi tenyésztési eszköz nyerssék, Ő cs. k. Ap. F-
sége 1857. január 27-kén Milanóban kelt legfelsőbb határozata
által három év tartamára évenként 3250 darab cs. k. ausztriai
aranyból álló öszteget aranyban állami forrásokból lótenyésztési
jutalmakul jóváhagyni méltóztatott, melyek kiosztására ezennel
a következő határozományok bocsátának ki:

1. S. Tenyésztési jutalmak államforrásokból ítéltenek: I.
Anyakanczáknak 4 egész 7 éves korukig ép szópós csikóval,
melyek jól ápolva vannak, egészségesek és erőteljesek, s jó
anyakancza minőségével bírnak;

2. három éves kanczák, melyek kitűnő tenyésztési képes-
séget ígérnek, s hámba még ne használtattak.

2. S. A tenyésztési jutalmakért versenyző kancza tulajdo-
nosai a községelőjáró, biznyságával kötelesek kimutatni, hogy
vagy a szópós csikóval együtt bemutatott anyakancza már a csi-

kó ellése előtt tulajdonuk volt, vagy hogy a bemutatott három
éves kancza az ellés korában birtokukban levő anyától száma-
zott és általuk neveltetik.

3. S. Egy tenyésztési jutalomban már részesült anyakancza
7 éves koráig még egy további tenyésztési jutalomért is verse-
nyezhet, ha az első jutalmazásra következő évben ismét szópós
csikóval vezettetik elő. Oly anyakanczák, melyek már két te-
nyészési jutalmat nyertek, a további versenyzésből ki vannak
zárva.

Szintugy a három éves kanczák is, melyek e minőségben
tenyésztési jutalmat nyertek, mint anyakanczák még kétszer ju-
talmazhatának.

4. S. A tenyésztési jutalmak kiosztására megállapított ver-
senyállomásokat valamint az évenként a szópós csikóju anyakan-
czáknak és a három éves kanczáknak oda itélendő jutalmakat és
azok mennyiségét a melléklet foglalja magában.

5. S. Tenyésztési jutalmak, csak jutalomra érdemeseknek
talált kanczáknak ítélhetetnek.

A jutalomra érdemeség mindig tekintettel azon magasabb
vagy alacsonyabb fokra itélendő oda, melyben az országos lóte-
nyésztes az illető versenyállomás környékén valóban létezik.

Oly kanczák, melyek nyilván hanyag ápolás nyomait mu-
tatják, semmi esetre se jutalmazandók.

6. S. Tenyésztési jutalmak, melyek elégséges számu juta-
lomra érdemes kanczák hiánya miatt valamely versenyállomáson
kiosztás alá nem kerülnek, se más versenyállomásra, se későbbi
jutalomozásra át nem vitethetnek, hanem az államkincstárba
vissza jutnak.

De kivételképpen meg van engedve, hogy a szópós csikó-
ju tenyésztők kanczáknak számára kitűzött jutalmak, melyek vala-
mely versenyállomáson jutalomra érdemes állatok hiánya miatt
kiosztás alá nem kerülnek, az ugyanazon versenyhelyeken juta-
lomra érdemes, három éves kanczáknak oda ítélhetetnek, ha a
jutalomra érdemeseknek talált három éves kanczák számára kitű-
zött tenyésztési jutalmak száma nem elégséges.

Hasonló előföltételek alatt a három éves kanczák számára
kitűzött jutalmak a szópós csikóju anyakanczáknak is oda ítéltenek.

7. S. A tenyésztési jutalmak kiosztása, kivéve a bécsi,
pesti, pardubiczi, lembergi és kolozsvári versenyhelyek számára
kitűzötteket, melyek az állami versenydíjakkal egyezsere jönek
kiosztás alá, s az erre vonatkozó programmba folveendő, ki-
minden évben augusztus és szeptember hónapokban meg végbe.

Minden koronaország politikai országhatósága fogja azon
napokat, melyekben minden versenyállomáson a jutalom-kiosz-
tások történnék, egyetértésben az illető hágatási és pótlóvázási
parancsnoksággal megállapítani.

A meghatározott napok, a versenyállomások, a kiosztás
alá jövő jutalmak száma és összege és ezen rendelt határozma-
nyai, melyeket a jutalmakért versenyzőknek tudniuk szükséges,
különösen az 1., 2. és 3. §§. a politikai országhatóság által éven-
ként jó eleve a hivatalos lap által közzéteendő és azonfelül a
szükséges intézkedés megteendő, hogy azok az összes kisebb
lőtenyésztők tudomására hozassanak.

8. S. A megállapított versenyállomások vagy a két állomás
közé rendelt időközök állandó megváltoztatását, bahogy a helyi
viszonyok tekintetéből szükségesnek vagy észszerűnek tűnnék
föl, ez esetben fölterjesztésekre csak a belügyminiszterium
egyetértésben a hadseregi főparancsnoksággal rendelhet meg.

Azonban a politikai országhatóság egyetértésben az illető
hágatási és pótlóvázási parancsnoksággal állatorvos-rendőri te-
kintetből, a versenyállomások ideiglenes áthelyezését előleges
főbb felhatalmazás nélkül, azonban utólagos följelentés mel-
lett megrendelheti.

9. S. Az elővezetett szópós csikóju anyakanczák és három
éves kanczák jutalomra érdemeségének megitélése, valamint a
lőtenyésztési jutalmak odaitélése maga a versenyhelyeken az azok
számára kinevezett biztosok által, minden más versenyállomáson
vegyes bizottmány által történik, mely az összes jelenlévő bi-
zottmányi tagok szavazati többségével hozza végzéseit. Szavazat-
egyformaság mellett a sors határoz.

10. S. A vegyes bizottmányoknak állnia kell:

1. A polgári osztály részéről: a helyi (megyei) főnökekből, vagy
helyetteséből, s azon koronaországokban, melyek nincsenek
kerületekre osztva, egy polgári állatorvosból és az országfőnök
által kinevezett két szakértő bizottmányi férfiból.

2. A katonaság részéről: a hadseregi főparancsnokság által erre kirendelt lovassági
tábornokból vagy törzstisztből, az illető hágatási- és pótlóva-
zási parancsnokság egy küldötéből és annak állatorvosából.

11. S. A bizottmányok a versenyre megjelent kanczák
pontos megvizsgálása után előbb a jutalomra érdemeseket kell
meghatározni s továbbá megállapítani, a jutalomra érdemesek-
nek talált állatok közül, melyeknek itélendő oda a kiosztás alá
kerülő díjak, végre, melyik állatnak az első vagy kisebb díj.

12. S. Az odaítélt tenyésztési jutalmak a jutalmazott álla-
tok tulajdonosainak az egész bizottmány s az összes versenyzők
jelenlétében átvételi erősítvény mellett a politikai bizottmányi tag
által azonnal teljesen kiadandó.

Egyszersmind azon tenyésztők nevei is fölolvassandók, kik
jutalomra érdemes kanczákat hoztak a helyszínére, de a juta-
mak elégtelensége miatt ezekben nem részesülhettek.

A díjkiosztás ezen eredményei, valamint a versenyző ál-
latok száma minden koronaországban a hivatalos országos lap
által közzéteendő.

13. S. A politikai bizottmányi tag az eljárásról s a díjosz-
tás eredményéről egy az összes bizottmányi tagok által aláírt
jegyzőkönyvet köteles vinni, s azt az országfőnöknek fölter-
jesztetni.

Az országfőnök minden évben a tenyésztési jutalmak ki-
osztásának az illető koronaország vagy közigaz. terület összes
versenyállomásain történt befejezte után, az egybegyűjtött
jegyzőkönyveket a belügyminiszteriumnak, a hadseregi főpa-
rancsnoksággal leendő közlés végett fölterjesztendi.

Báró Bach s. k. Teucherts. k. altb.

KÜLFÖLD.

Franciaország. Napoleon herceg berlini uta-
zása némileg felöltö. A francia császárt ugyanis Fer-
dinand Miksa ausztriai főhg. előbb látogatván meg,
mint Frigyes Vilmos porosz hg., azon utazást sokan
olybá veszik, mint a bécsi udvar iránt tartozó illedékrend-

nek megsértését. Azonban, ha csakugyan valósul az, hogy a hercegnek ezéja János száz király leányai közül valamelyiknek — hihetőleg Sidonia hercegnő — kezét megkérni s meg is nyerni, akkor a bécsi udvarnál is később meg fog látoztatni mint sőtora Károly Lajos főhígnak a Ferencz József császár testvérének, s Ferdinándnak, a toscanai örökösének. A házassági czél-
 lokon kívül a neufchateli ügy s a többször érintett fejedelmi találkozás is lehetett ezéja a hg. utazásának. Még az ideai őszön ohajtana Napoleon császár összejőni az északi czárral Németországnak valamely pontján, ha csak a politikai égnek valamely szeszélyes csillaga a nagy földi urnak utait másként nem intézdi.

Fontaineblauban nagyszerű hajtvadászat volt máj. 12-én Koszta herceg tiszteletére; habár nem volt is valami kézzel fogható eredménye, de meg volt maga a vadászatnak saját üdítő gyönyöre. Az üldözöbe vett szarvas ellíant az ellene uszított 150 eb elől. A hő-
 ség volt leginkább oka a sikerhiánynak. A vadászok legnagyobb részt, s maga a császár is felhagytak a vad-kergetéssel. Csak Eugénia császárné, Konstantin hgn., Nassau herceg kíséretökben, birt elég kitartással a rekkenő hő-
 ség daczára is törni előre a nemes vad nyomán, valamit csak némi remény volt annak elérhetésére. A lakoma után bál volt a fontaineblau várban. Másnap este szin-
 házi előadás s lóháti séta az erdőben. Még egy halastói kézhajózás sem hiányzott. A vár s az egész társulat egyébiránt, mint írják, különös látványt mutat. XV. La-
 jos és udvara, ha sirboltjaikból kikelhetnének, nem sok változást fognának ott találni.

Girardin Emil, a nagy journalista, kinek nem csekély része van a Napoleon Lajos csillagának fény-
 derítésében, most már eléggé biztosnak hiszi a császár állását, hogy nyilvánosan is megpecsételje, az új dynastiával való kibékülését. Máj. 12-kén az udvarnál is megjelent s hír szerint nápolyi követté volna kinézve.

Ki nem hallott valaha Vidocque, a nagy tolvaj felől, a ki épp azért, mert a csalásnak, tolvaj-
 ságnak minden csinját-binját kitünően tudta, a párisi rend-
 őrség főnökévé volt kinevezve. E maga nemében nevezte-
 tes férjfiú csak a halált nem tudván részdéni, 78 éves ko-
 rában, magasabb vagy mélyebb rendeltetésére lön kiszó-
 litva az életből; 14-én temettetett el Párisban. Végre-
 deletében 300 frankot hagyományozott, hogy siránkozó
 hölgyek (ad normam a színházi tapsolók) kísérjék utol-
 só nyughelyére. E kegyes ohajtása teljesítve lön, s több
 mint száz vénasszony kísérte a hullát fízett kőnyhulla-
 tással. Vidocque a maga idejében nagy szolgálatokat
 tett a rend érdekében. Lajos Fülöp alatt végre elhagyták
 azon rendszert, hogy a fővárosi rendőrség vezetését
 mindig ex-tolvajnak adták keze alá s becsületes embere-
 ket igyekeztek ezen hivatalra megnyerni. Vidocque
 emlékiratokat is adott ki, mely 1828 — 1829-ben jelen-
 tek meg, s akkor nagy zajt ütöttek.

Algirből írják máj. 12-én, hogy a kabilok
 elleni kirándulás előkészületei már csak nem befejezvék.
 Valamennyi had, mintegy 20,000 főnyi, máj. 19-kén
 Kabylia tövében együtt lesz. Innen a hadjárat — alkal-
 masint 20-án — derekasan munkájához fog.

Amerika. Ugy látszik, nemcsak China partjai kö-

rül gyülekeznek össze az ó és új világ hadihajói, hanem a
 csendes és atlanti Ocean partjai is. Közép-amerikában,
 valamint ezzel határos részei Éjszak- és Délameriká-
 nak hasonló színhelyei lesznek maholnap ily világtörténe-
 ti találkozásnak: s nemsokára a kreolokra is szintoly
 általános vihar zúdulhat, mint a mennyei birodalom lako-
 saira már is villamait szórja. Tudjuk, hogy Walker
 még mindig ott kalandoz Nicaraguában, s az egyesült
 szomszéd államok már másod év óta hasztalan kinlődnak a
 „maroknyi kalózok“ kiirtásával; tudjuk, hogy egy észak-
 amerikai hajóraj a tengerre szállott Nicaragua ellen,
 hogy az amerikai polgároknak 1856 áprilisben a panamai
 szoroson történt legyilkolásaért vérboszut álljon; mi-
 alatt Nagybritannia csak nem nézheti azt közönynyel, hogy
 Jonatham őcsese ama világkereskedelmi utat birtokába
 kerítse: az oly sokszor emlegett Spanyol expeditio is
 Mexico ellen a napokban végre elindult Havannah felé.
 Narvaez nek népszerű katonái sikert kell felmutatnia,
 hogy az udvarral szemben nagyobb hatással léphessen fel,
 s Mexiconak jelen helyzete valóban oly ingatagnak tűnik
 fel, hogy hozzá képest Spanyolország, koronként folme-
 rülő lázas állapotja mellett is, biztosnak mondható. A mos-
 tani elnök Comonfort Ignác a kegyetlen mulatt Al-
 varezt a nyeregéből kivetvén, a világ legdemokratább
 alkotmányát adta az ő diktatúrája alatt álló köztársaság-
 nak: ámde a papság egészen, a katonaságnak is egy
 része ellene van, s a papságot pártoló Santa Ana most
 újból azon dolgozik, hogy fölemelje a lázadás zászlaját.
 Így pártszaggatott országban nem ok nélkül hiszen a
 gyenge spanyol is szerencsét kísérhetni meg.

Törökország. A dunai fejedelemségekben az uniót
 aligha hűles nem fenyegeti ily hő napokban is. A nagy-
 bojárok s a gazdag földbirtokosok ugyanis, kiknek szá-
 vazata mégis csak súlyosabb mint a kevésbé nagy és
 birtokos embereké, most a divának egybeülése küszöbén,
 szóval és tetteleg az egyesülés ellen nyilatkoztak. A fran-
 czia ügynökök látva, hogy ügyök mérlege kezd leszállani,
 jelentést tőnek erről a tuileriákba, hol a körülmény vál-
 tozával már most az álláspont is változni fog — s egy
 szép reggel talán az is megeshetik, hogy a nem-egyesü-
 lők felekeztetéhez állanak.

Olaszország. Mint Párisból írják, az angol és ná-
 polyi kormány közt e perczen semmi remény sincs a
 kibékülésre; Clarendon lord utóbbi időben teit ugyan
 lépéseket Nápolyban a baráti viszonyok utolaj megköté-
 sére, de az általa kitűzött föltételek, jelesen az, hogy a
 nápolyi kormány a politikai foglyok állapotáról nyilatko-
 zatot adjon, mint „beavatkozás“ teljesen elfogadhatlan-
 nak találattott.

Újabb hír szerint a bajor király, a ki Nápolyból
 Párisba érkezett, a nápolyi kormánynak a nyugoti hatal-
 makhozi közeledésére újból kísérleteket fog tenni.

Oroszország. A Kaukasusból jött levelek szerint az
 oroszok nagyszerű készüléket tennének ugyan, hogy a
 cserkeszeket a bairam-ünnep alatt érzékenyen
 megtáncoltassák, s egy csapat különösen a végre van
 kiválgatva, hogy nem kevesebbet vigyen véghez, mint
 Shamylnak fogságba ejtését; több esaták azonban
 már is megmutatták „a lenhaju északi giauoknak“, hogy
 a cserkeszek is készülnék állnak. Shamylna fia, Naib

Giaffer bey nem rég 4000 muszkát vert meg, kik a he-
 gyi népek által a minap bevett Shalir-erődöt újból elakar-
 ták foglalni.

Több felől vannak tudósítások, melyek szerint
 a sz. pétérvári és bécsi udvarok közti viszonyok ba-
 rátságosb alakot kezdenek ölteni. Az orosz lapok egy
 idő óta szokatlanul udvariasak lettek; másrészt a bécsi
 hívalos lap, egy oroszérmű franczia lapról szólóban,
 melyben a két hatalom kölcsönös közeledésének előnyeit
 fejtegeti, kiemeli, mikép semmi sem kívánatosb, mint
 egyetértése azon két hatalomnak, melyeknek közös el-
 veik vannak, érdekeik egymáséba nem ütközök, s me-
 lyeknek az utóbbi években egymástól távol állása újabb
 meg újabb kérdés keletkeztére szolgált alkalmul.

Portugalia. A China elleni expeditio Portugalia ré-
 széről valóslundónak látszik, „Don Fernando“ fregatt
 már elhajózott Lissabonból 320 katonával, kik a macaoi
 helyőrséget erősítendik. A ministerium hitelt nyert a ma-
 caoi védművek s azon kőfalak felépítésére, melyek a por-
 tugall város-részt Chinától elválasztják.

Dánia. A dán-német viszály megoldásának leg-
 jobb módjaul ajánlkoznék, hogy ha a király lemondana a
 koronáról, mit már több ízben rebesgettek is. A jámbor
 lelkületű király különben is nagyobb szenvedéllyel sze-
 reti a halászat csendes, mint a kormányzat lélekharbo-
 galó mesterségét. Sokan azt hiszik, hogy a király le-
 mondása esetében Keresztély herceg csak úgy fo-
 gadná a koronát, ha előbb kiegyezhetik a nagyhatal-
 makkal a hercezségek ügye iránt.

UJPOSTA.

Bécs, máj. 19. V. cs. k. Ap. folsége báró Krausz
 Ferenczet saját kérelmére igazságügy ministeri hivatalá-
 tól felmentetvén, a legfőbbt szék elnökének kinevez-
 ni, helyében igazság ügy ministernek az u. b. t. szék
 eddigi elnökét gróf Nádasdi Ferenczet méltóztatott
 kinevezni.

A neuenburgi ügy kiegyenlítettét miután por-
 rosország a Sweicztól követelt egy millio kárpótlásról
 lemondott.

Párisban halnak és haldokolnak a senatorok:
 Viellard megholt Pasztorel, halálos beteg.
 Az a hire jár hogy még a porosz király is látoga-
 tást akarna tenni Párisban. — A jövő ősszel pedig egy,
 „uralkodók congressusáról“ beszélnek.

A bajor király már megérkezett Párisba, 24-én
 nagy katonai szemle tartatott tiszteletre a marsmezőn.

Palmerston hírül adta az also házban, hogy Ro-
 yal hercegnő Fridrich Vilmos porosz herceggel elje-
 gyeztetett, ő a háztól illő nászajándékot vár. E házasság
 jó politikai következtéseket ígér.

Llyoa gőzhajó-társaság Anconába egy hajót
 rendelt, mely Pápa ő sztségének Anconában tartozkoda-
 sa alatt ott időzend.

Bécsi hírt. Május 20-dikán. Magyar urbéri pap. 80%,
 Nemzeti kölcsön 84%, Arany pénz 77%, Ezüst 57%.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

H I R D E T É S E K.

Hivatalos hirdetések

Ki vonatban.

Az erdélyi cs. k. helytartóság f. é. május
 12-ről 10,294 sz. a tudatja, hogy a marha-
 vész Galicziában a strycki kerület 15, a
 zombori kerület 14, a sanoki kerület 8, a brze-
 zani kerület 2 helységekben kitűtött, még Lem-
 bergben is jelentkezett egy-egy helyt.

A székely udvarhely-megyei cs. k. törv.
 szék f. é. máj. 4-ről 574 sz. a. Gál Borbára, Gál
 Andrásné kérelmire felhívja érjét csik-szent-
 györgyi Gál András, a ki 1849-től fogva
 távol van és a feladás szerint júl. 31-én 1849-
 ben a segesvári ütközetben elesett volna, jelent-
 se magát egy év alatt, mivel azontul meg-
 holtnak lesz nyilatkoztatva. Részire kirendelt
 ügyvéd Korödi József.

A kolozsvári cs. k. járás törv. szék f. é.
 ápril 10-ről 1269 sz. a. felhívja Hegyessi An-
 nát, Ottiliát, Zsigmondot, Károlyt és

Sándort, ellenök valamint Orbok Erzsébet és
 László ellen, az erdélyi unitar. ún. consistorium-
 nak tartozó 1222 magy. ft. 22 fillér tőke kamat-
 ja iránt indított kereset védelmére. Tárgyalási
 hatánap f. é. július 30-a d. e. 9-kor. Részőre
 kirendelt ügyvéd Várad.

Az országos cs. k. pénzügyigazgatóság
 Szebenben f. é. máj. 17-ről 12,250. 7. 2459 sz.
 a. pályázatot hirdet második adó felügyelői
 állomásra 600 e ft. évi fizetéssel. A pályázók
 adják be oda szabályszerű kérelmeiket f. é. ju-
 nius végeig.

A dicső-sz. mártóni cs. kir. járáshivatal
 mint törv. szék f. é. márcz. 3-ről 895 sz. a. fel-
 hívja Orbok Rebeka Sándor Sámuel
 vagy örökösét, ellenök, ügyvéd Sebe Samuel
 által, vásárhelyi Dr. Csikinek tartozó 70 váltó
 ft. 34 kr. tartozás iránt indított kereset védelmére.
 Tárgyalási hatánap f. é. június 15-ke d. u. 3
 órákor. Részőre kirendelt gondnok dicső-sz.
 mártóni Pekri Adalbert.

Sors-szám:

35.
55.
100.
107.
111.
130.
144.
146.
151.
162.
164.
215.
251.
255.
278.
297.
306.
328.
345.
364.
365.
369.
55.
69.
20.
28.
46.
16.
26.
51.
58.
64.

Vezeték és keresztnév, község, ház-szám.
 Czepes Kresun a Péternéé, Békás 72.
 Prekup János, Zsedánpaták 133.
 Balhon Péter a Kataliné, Békás 87.
 Oláh Miklós a Demeteré, Bélbor 37.
 György János, Győ sz. mikl. 830.
 Lengyel Péter, Vasláb 40.
 Kicsi Tamás, Sz. mikl. 917.
 Tatar Ignác, Sz. miklós.
 Buslik Antal, Tekerőpaták 30.
 Majláth Gábor, Győ sz. mikl. 830.
 Szilágyi József, Sz. miklós.
 Pakó János, Alfalu.
 Osvári József, Sz. miklós.
 Demeter Mihály, Alfalu.
 Jakobi Antal, Sz. miklós 473.
 Janosi György, Sz. miklós.
 Herlax Gábor a Jeremiásé, Bélbor 27.
 Anton Nagy, Remete.
 Fészki Ignác, Tölgyes.
 Bodó János, Sz. miklós.
 Nagy Antal, Dió.
 Timar Gergely, Remete.
 A II-dik osztályba tartozandók.
 Tinka Péter, Gyergyó-Tekerőpaták 300.
 Solyom Ferencz, Sz. miklós 590.
 A III-dik osztályba tartozandók.
 Décsi József, Gyergyó-Kilyénfalva.
 Nagy János, Dió 69.
 Lőrincz István, Holló 15.
 A IV-dik osztályba tartozandók.
 Gábor Péter, Gyergyó-Kilyénfalva.
 Santa Mihály, Sz. miklós.
 Szilvas Todor, Borszék 63.
 Boér Demeter a Péternéé, Zsedánpaták 71.
 Györke János, Gyergyó-újf. 201.
 A cs. kir. járási hivataltól, Gyergyó-sz. miklós, április 27-kén, 1857.

(180)

I d é z é s.

A gyergyói cs. kir. járási hivatal részéről következő katonai kötelezettek, kik az ideai
 sorozás alkalmával nem jelentek meg, azon hozzáadással, szolittatnak fel, ha a koronaor-
 szágokban, tartózkodnak egy, s ha külső országokban három hónap alatt magokat személyesen
 elide jelentek, vagy pedig a jeleni tartózkodási helyüket a járási hivattal tudassák, el-
 lenkező esetben ez idő elmúltával az 1852-dik évi utőnevezési szabály 35 § értelménél mint
 szökevények fognak tekinteni és ellenük azon eljárás fog használtatni.

Sors-szám:	Vezeték és keresztnév,	község	ház-szám.
40.	Pal Lajos,	Gyergyó Alfalu.	64.
21.	Kiss Alajos,	—	94.
33.	Berszán Gergé a Gáboré	Tölgyes	51.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.